

Sygn. akt III AUa 590/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.) del. SSO Andrzej Stasiuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2016 r. w Szczecinie

sprawy Z. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 15 maja 2015 r. sygn. akt IV U 250/15

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koszalinie IV Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

del. SSO Andrzej Stasiuk SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 590/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 24.02.2015r. wydaną na podstawie przepisów ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) oraz art. 8 w związku z art. 49 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), po rozpoznaniu wniosku z 19.12.2014 r. odmówił ubezpieczonemu Z. W. prawa do emerytury pomostowej wskazując, że nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 10 lat. Organ rentowy do prac w szczególnych warunkach, wymienionych w punkcie 22 załącznika nr 1 do

ustawy o emeryturach pomostowych, nie zaliczył okresu pracy od 28.06.1982 do 18.08.1995 ponieważ płatnik składek nie potwierdził wykonywania prac.

Ubezpieczony Z. W. nie zgodził się z decyzją i domagał się uznania okresu pracy od 28.06.1982 do 18.08.1995, jako okresu pracy rybaka morskiego. Wskazał, że pracodawca już nie istnieje. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 15 maja 2015 r. oddalił odwołanie.

Sąd okręgowy ustalił, że Z. W., ur. (...) na dzień złożenia wniosku o emeryturę pomostową ukończył 55 lat, udokumentował łącznie ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, i rozwiązał stosunek pracy. Po dniu 31.12.2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd okręgowy rozważył, że zgodnie z art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych Prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Dalsze warunki prawa do emerytury pomostowej przewidują przepisy art. 5-12 omawianej ustawy, odnoszące się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienionych w tych przepisach. I tak w art. 8 ustawodawca przyznał Pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22, 23 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7 ustawy, nabywa prawo do emerytury pomostowej jeżeli: 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22, 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

Zdaniem sądu okręgowego, w świetle tego unormowania warunkiem niezbędnym do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, wynoszącym dla mężczyzn 55 lat jest spełnienie warunku przewidzianego w art. 4 pkt 6 ustawy tj. wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, po dniu 31 grudnia 2008 r. W razie niewykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po dniu wejścia w życie ustawy (art. 4 pkt 6 ustawy), nabycie prawa do emerytury pomostowej jest możliwe jedynie na podstawie art. 49 ustawy, w myśl którego prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po 31 grudnia 2008 nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, która spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12 oraz w dniu wejścia w

życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd okręgowy rozważył, że ubezpieczony nie spełniał wymogu z pkt 6 art. 4 ww. ustawy, bowiem po 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ww. ustawy). Zarówno w treści wniosku, jak i w uzasadnieniu odwołania, wskazywał wyłącznie na pracę w szczególnych warunkach przed 31 grudnia 2008 r. Zatem nie spełniał przesłanki z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych i nie ma prawa do emerytury pomostowej w oparciu o przepis art. 8 w związku art. 4 pkt 4-7 ustawy.

Ubezpieczonemu przysługiwałoby prawo do emerytury pomostowej pomimo, iż nie wykonywał wymienionych prac po 31 grudnia 2008 gdyby, zgodnie z art. 49 pkt 2 spełniał warunki określone w art. 4 pkt 1-5,7 i art. 5-12 ustawy. Artykuł 49 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi: Prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Ubezpieczony Z. W. na chwilę wyrokowania osiągnął wiek 58 lat, nie spełnił więc przesłanki wymienionej w art. 4 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, wymagającej wieku co najmniej 60 lat.

Dokonując interpretacji art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych sąd okręgowy przyjął zasadę, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter norm bezwzględnie obowiązujących, a instytucja wcześniejszej emerytury podlega ścisłej wykładni. Przesłanki nabycia prawa do emerytury na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych muszą być spełnione zatem łącznie także i w przypadku art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Brak natomiast zawarcia w art. 49 ustawy pomostowej stwierdzenia, że wymienione w tym przepisie przesłanki do nabycia emerytury pomostowej muszą być spełnione łącznie, nie mogło być interpretowane w ten sposób, że wystarczające jest spełnienie którejkolwiek z wymienionych tam przesłanek lub niewystąpienie którejs z wskazanych tam przesłanek nie może skutkować odmową przyznania prawa do emerytury. Należy zauważyć, że przepis art. 49 ustawy pomostowej odwołuje się w pkt 2 do art. 4 wymienionej ustawy i zawartych w tym przepisie przesłanek, które co oczywiste muszą występować łącznie i dodatkowo art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, jedynie modyfikuje jedną z zawartych w art. 4 ustawy przesłankę, a mianowicie kwestię pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze po dniu 31 grudnia 2008 r. Tym samym sąd uznał, że chociaż art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, nie posługuje się wyrazem "łącznie", to jednak odwołuje się do przesłanek opisanych w art. 4 ustawy i jedynie stanowi modyfikację jednej nich. Wykładnia językowa art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych jest zatem jednoznaczna i nie daje podstaw do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, który nie spełnił jakiegokolwiek z warunków określonych w art. 49 ustawy. (por. Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 28.02.2013 r. III AUa 801/12 LEX nr 1307492).

Apelację od wyroku złożył ubezpieczony ograniczając się do stwierdzenia, że spełniał warunki do uzyskania emerytury pomostowej ponieważ pracował jako rybak przetwórstwa w wymaganym wymiarze.

Sąd apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja jest zasadna.

Sąd okręgowy rozstrzygnął sprawę z naruszeniem prawa materialnego, w oparciu o odosobnioną i sprzeczną z literą prawa wykładnię ustawy o emeryturach pomostowych. Warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej określa art. 4 ustawy z 19.12.2008 r. m. in. wskazując na wymóg okresu pracy w warunkach szczególnych co najmniej 15 lat. Kwalifikowanym, w stosunku do art. 4 ustawy, rozwiązaniem prawnym jest art. 8, zgodnie z którym pracownicy wykonujący prace wymienione w punkcie 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, czyli prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych, prace rybaków morskich i prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem, nabywają prawo do emerytury pomostowej - po spełnieniu warunków z art. 4 pkt 1, 4-7 ustawy - jeżeli osiągnęli wiek co najmniej 55 lat mężczyzna i posiadają okresy ww. pracy wynoszące co najmniej 10 lat. Natomiast szczególne kwalifikowanym rozwiązaniem prawnym, zarówno w odniesieniu do art. 4, jak i art. 8 jest regulacja z art. 49 ustawy przewidująca warunki przyznania prawa do emerytury

pomostowej osobie, która po 31.12.2008 r. nie pracowała w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1, 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast pogląd prawny, który przywołał sąd okręgowy dotyczył analizy prawnej innej przesłanki niż ta wynikająca ze sprawy.

Zagadnienie prawne, które było przedmiotem oceny sądu okręgowego sprowadzało się do wykładni relacji prawnej między art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych a art. 49 ustawy. W tej kwestii, nie licząc odosobnionych przypadków (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 2014-06-18, III AUa 1894/13) orzecznictwo jest jednolite i już utrwalone. Sąd Najwyższy zagadnieniem tym zajmował się w sprawach zakończonych następującymi wyrokami: Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 2012-03-13, II UK 164/11, 491872; Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 2012-03-13, II UK 164/11, 491872; Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 2014-05-14, II UK 460/13, 1003028. Najobszerniejszy wywód prawny Sąd Najwyższy zaprezentował w uzasadnieniu ostatniego ze wskazanych wyroków. Sąd apelacyjny w pełni ten wywód podziela: Zgodnie z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do tego świadczenia przysługuje pracownikowi, który urodził się po 31 grudnia 1948 r.; ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5 - 9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; przed 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; po 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych; nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, spełniła warunki określone w art. 4 pkt 1- 5 i 7 i art. 5-12, oraz w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z brzmienia art. 49 pkt 3 ustawy pomostowej jasno wynika, że w przypadku osób, które nie spełniają wymogu określonego w art. 4 pkt 6 ustawy, do okresów pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze uprawniających do emerytury pomostowej, uwzględnia się jedynie okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, z wyłączeniem okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emeryturach i rentach z FUS. Dalsze warunki prawa do emerytury pomostowej określają art. 5-12 omawianej ustawy, odnoszące się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienionych w tych przepisach. I tak w art. 8, mającym zastosowanie w rozpoznawanej sprawie, prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi wykonującemu przez okres co najmniej 10 lat prace w szczególnych warunkach, wymienione w punkcie 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1 oraz 4 - 7 oraz ukończył 55 lat życia w przypadku mężczyzny. W punkcie 22 załącznika nr 1 zostały wymienione prace rybaków morskich. W ustalonym stanie faktycznym sprawy, wnioskodawca, mający ukończone 55 lat życia, niespornie spełniał przesłanki o jakich mowa w art. 4 pkt 1 , 4 , 5 i 7 ustawy o emeryturach pomostowych. Kwestia oceny spełnienia przez niego warunku określonego w art. 8 pkt 2 w związku z art. 49 tej ustawy wymagała natomiast dokonania wykładni pojęcia prac rybaków morskich, użytego w punkcie 22 załącznika nr 1.

Przenosząc tę ocenę prawną na okoliczności sprawy należy zauważyć, że ubezpieczony ukończył wiek 55 lat, rozwiązał stosunek pracy i powoływał się na fakt pracy rybaka morskiego w okresie 28.06.1982 do 18.08.1995, zatem na ustawową przesłankę pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych, wg punktu 22. załącznika nr 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Jakkolwiek ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach po 31 grudnia 2008, to w myśl zaprezentowanej wyżej wykładni prawa, mógł spełnić warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 w związku z art. 8 ustawy o emeryturach

pomostowych. Mianowicie, po 31.12. 2008 nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych (art. 49.1), ukończył 55 lat i usiłuje wykazać pracę w charakterze rybaka morskiego w wymiarze co najmniej 10 lat (przesłanka z art. 8 w zw. z art. 49.2), w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych usiłuje wykazać wymagany 10-letni okres pracy w charakterze rybaka morskiego (art. 49.3) oraz rozwiązał stosunek pracy (art. 49. 2 w zw. z art. 4.7).

Sąd okręgowy poprzestając w sprawie na wadliwej subsumpcji nie prowadził postępowania dowodowego w zakresie istotnej okoliczności, jaką jest praca ubezpieczonego w spornym okresie w warunkach szczególnych, tj. w charakterze rybaka morskiego.

Rzeczą sądu okręgowego ponownie rozpoznającego sprawę będzie dokonanie istotnych ustaleń i następnie oceny prawnej, a w tym celu w pierwszej kolejności przeprowadzi w całości postępowanie dowodowe na okoliczności istotne z punktu widzenia przesłanek prawa materialnego w szczególności, czy ubezpieczony spełnia warunek posiadania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach. Sąd apelacyjny zwraca przy tym ponownie uwagę na pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 24.01.2014r., sygn. III UK 33/13, Lex nr 1438736, odnoszący się do oceny uprawnień emerytalnych na gruncie pracy członków załogi małej jednostki, jaką był kuter rybacki, którzy byli stale zaangażowani w połowy ryb, bez względu na zajmowane przez członków załogi stanowiska. Sąd Najwyższy wywodził, że zrównanie członków załogi na gruncie uprawnień emerytalnych było zdeterminowane ciężką pracą w tożsamym środowisku i koniecznością współpracy, a w razie potrzeby umiejętnościami pozwalającymi na wzajemne zastępstwa.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną sąd apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania sądowi I instancji uznając, że postępowanie dowodowe wymaga przeprowadzenia w całości.